

Een volkskerk twijfelt niet maar handelt

Groeien in dienst aan de wereld

Moet de kerk vooral een ruimte zijn waarin twijfelende zielen, veelal een dagje ouder, in gespreksgroepen boeken lezen van zoekende theologen en atheïstische dominees? Of zouden we eerder moeten streven naar een gemeenschap van jonge mensen die zich het lot van vluchtelingen en daklozen aantrekken, die gevangenen bezoeken en milieuvriendelijk bezig zijn? Theo Brand antwoordt Jan Offringa.

[TEKST] THEO BRAND

Maaltijdverstrekking in de Rotterdamse Pauluskerk, die onlangs werd gesloopt.] foto Arie Kievit

[>] Jan Offringa, voorzitter van predikantenbeweging Op Goed Gerucht, pleit in *VolZin* (18 juli) voor ruimte voor verschillende geloofsopvattingen binnen de Protestantse Kerk in Nederland. Daarbij hoort ruimte voor twijfel aan klassieke geloofsopvattingen en godsbeelden. Het betoog van Offringa is welkom in een tijd waarin de orthodoxie aan terrein wint. Dat geldt voor de Protestantse Kerk. En met het aantreden van aartsbisschop Eijk is de orthodoxie feitelijk superieur binnen de Nederlandse kerkprovincie van de rooms-katholieke kerk. De twee grote volkskerken verliezen jaarlijks samen meer dan honderdduizend leden. Ze lijken de aansluiting met de moderne mens te missen. Veel mensen worden domweg niet meer door de kerk geraakt en geïnspireerd. De analyse van Offringa is relevant en steekhoudend. Het kerkverval ligt niet aan de mensen, maar aan de kerk die de taal van de mensen niet of onvoldoende spreekt. De ruimte die hij bepleit voor moderne inzichten en opvattingen binnen de kerk is nodig. Gelukkig is die ruimte er vaak wel, in elk geval binnen de Protestantse Kerk. Maar de kerkelijke stroming die deze ruimte ook daadwerkelijk exploiteert, drukt anno 2008 een minder zwaar stempel op de identiteit en uitstraling van de landelijke kerk. Het betoog van Offringa laat zich lezen als een goed onderbouwd geluid tegen de huidige confessionalisering. En predikantenbeweging Op Goed Gerucht fungeert als platform met de bundel *Uitgesproken protestant* als een geslaagd pamflet. Jammer alleen - en dat schrijf ik als betrokken kerkganger - dat Op Goed Gerucht zich als kerkelijke beweging tot predikanten beperkt. Hoe uitgesproken protestant is dat?

Eigen zielenheil

Ondanks de grote herkenning wil ik een fundamentele

kanttekening plaatsen bij het betoog van Offringa. Wat ik mis in zijn betoog is het antwoord op de vraag waartoe de kerk op aarde is. De kerk is er niet om zichzelf in stand te houden omdat zij de (exclusieve) behoeder en bewaarder van de goddelijke waarheid is. Dat inzicht zal Offringa als criticus van de orthodoxie ongetwijfeld delen. Maar de kerk is er ook niet om een religieuze supermarkt te zijn door een vrijblijvende boodschap te verkondigen. De kerk behoort mens en maatschappij, die beiden voortdurend op drift zijn, te bezielen en richting te geven.

Dat 'richting geven' betekent niet een keurslijf of een eenduidige orthodoxe waarheid, maar heeft vooral een eschatologische betekenis. Waar gaan we als mensen en als wereld naartoe? En waar koerst ons gezin, ons dorp, onze stad en onze wereld op af? Welke keuzes maken we als gelovigen en als kerk? En hoe kan de Bijbel en hoe kan Jezus inspireren om in geloof, in vertrouwen dus, het goede te doen thuis, op het werk en in het stemhokje?

In de strijd om de ziel van de Protestantse Kerk lijkt het anno 2008 vooral te gaan om de vraag naar het persoonlijk geloofsleven en het eigen zielenheil met als hamvraag: geloven we in de God van de confessie of in God als zoekmodel? En daarmee lijkt de kous af. Maar waar is de aansluiting met de grote kerkelijke en maatschappelijke tradities van de twintigste eeuw? Denk aan de ethische richting binnen de Nederlandse Hervormde Kerk, de politieke stellingnamen van de Wereldraad van Kerken en aan het Conciliair Proces van gerechtigheid, vrede en heelheid van de schepping die velen binnen en buiten de kerken inspireerden en mobiliseerden.

Ecologisch samenwerken

Waarschijnlijk zal Offringa de maatschappelijke betrokkenheid en het diaconaat een warm hart toedragen en stellen dat het een speerpunt van de kerk is. Toch vind ik het

een gemiste kans dat hij in zijn poging de kerk een nieuwe richting te wijzen, voorbijgaat aan deze fundamentele notie. Geloven gaat uiteindelijk niet om het aanhangen of juist afwijzen van bepaalde geloofsopvattingen, maar om de vraag: wat heeft de kerk en wat heeft een christen de wereld te bieden? Wat kan bijvoorbeeld een plaatselijke kerk bijdragen aan het behalen van de Millenniumdoelen van de Verenigde Naties?

Zeker, er moet ruimte zijn voor pluriformiteit. Binnen de Protestantse Kerk zal het ook echt niet snel van hogerhand worden verboden: een leeg kerkgebouw met wat twijfelende zielen, vaak boven de vijftig jaar oud, die in gespreksgroepen boeken lezen van een zoekende theoloog of een atheïstische dominee. Maar wat ik sterker een teken van de Geest vindt, is een geloofsgemeenschap - al dan niet orthodox; wat maakt het uit - van veelal jonge mensen, die zich het lot van vluchtelingen en daklozen aantrekt, gevangenen bezoekt en milieuvriendelijk handelt. Zeker, dit is een prikkelende en misschien ook valse tegenstelling. Want ook twijfelende en zoekende gelovigen kunnen vanuit een sterke overtuiging diaconaal bezig zijn. Maar ik poneer deze tegenstelling om duidelijk te maken waar het in de kerk uiteindelijk om moet gaan, waar de identiteitsvraag van de kerk ten diepste ligt.

Wie op het spoor zit van barmhartigheid, gerechtigheid, vrede en heelheid van de schepping, zal ook ontdekken dat de kerk een 'makelaar in ontmoetingen' is, zoals predikant Richtsje Abma dat in de bundel *Uitgesproken protestant* noemt. Want gelovigen uit één kerk met diverse geloofsopvattingen zullen zich op spiritueel en existenti-

eel niveau herkennen in hun geraakt en geïnspireerd zijn door de boodschap van Jezus, hoe verschillend ze die ook interpreteren. Kijk bijvoorbeeld naar de samenwerking tussen de oecumenische werkgroep Kerk en Milieu van de Raad van Kerken en het Christelijk Ecologisch Netwerk, vanuit meer orthodox-protestantse hoek. Juist in hun dienst aan de wereld groeit wederzijds respect en inspiratie.

Aan de vruchten herken je de boom. Dat schept ruimte om elkaar te respecteren en van elkaar te leren. Een

Wat ik mis in Offringa's betoog is het antwoord op de vraag waartoe de kerk op aarde is

gemeenschappelijke bezieling van kerk-zijn in én met de wereld zal ook een wervend karakter hebben voor mensen aan de rand of buiten de kerk.

Hoe wervend is een kerk die voortdurend een strijdtoneel lijkt te zijn tussen orthodox en vrijzinnig die elk hun ruimte opeisen? Nee, wervend én richtinggevend is de kerk pas als zij concreet het verschil maakt in de buurt, het dorp, de stad en in de mondiale verhoudingen. Vooral in haar dienst aan de wereld kan de kerk mensen overtuigen en bezielen.

[<]

Theo Brand (1972) is politicoloog, belijdend lid van de Protestantse Kerk in Nederland en actief binnen *De Linker Wang*, platform voor geloof en politiek.